

ALFRAGANUS UNIVERSITY

2.(2).2023

XALQARO ILMIY JURNAL

FILOLOGIYA VA
ADABIYOT/
ФИЛОЛОГИЯ И
ЛИТЕРАТУРА

RAQAMLI
TEKNOLOGIYALAR/
ЦИФРОВЫЕ
ТЕХНОЛОГИИ

IJTIMOY
FANLAR/
СОЦИАЛЬНЫЕ
НАУКИ

IQTISODIYOT VA
TURIZM/
ЭКОНОМИКА И
ТУРИЗМ

МУНДАРИЖА

РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР / ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ

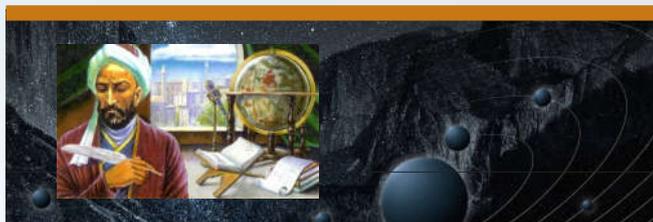
**Ўқтам Улуғбекович Каримов,
Муҳаббат Файзуллаева Каримова**
ЎХШАШ МАТНЛАР (ПЛАГИАТНИ)НИ АНИҚЛАШГА
МУЎЖАЛЛАНГАН ТИЗИМНИНГ ФУНКЦИОНАЛ
ТУЗИЛМАСИ 2

Зоҳид Келдиёрович Кушаров
МАРЖИНАЛ ТАҲЛИЛ АСОСИДА ЧОРВАЧИЛИК
МАҲСУЛОТЛАРИНИ КЎПАЙТИРИШНИНГ ИСТИҚБОЛ
КЎРСАТКИЧЛАРИНИ ҲИСОБЛАШ УСЛУБИЁТИ 7

**Zavqiddin Husen o'g'li Temirov
Maftuna G'olib qizi Mannarova**
SHAXSLARNI TANIB OLIISHDA 3D O'LCHAMLI
TASVIRLARDAN FOYDALANISHNING AFZALLIKLARI.. 14

Гулнора Норматовна Гойибназарова
ГЕОМЕТРИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ
С ПОЗИЦИЙ ИДЕЙ ФУЗИОНИЗМА..... 18

**Шухрат Манапович Гулямов,
Насиба Жумабаевна Хожиева,
Нодирбек Иброҳимжон ўғли Набиев**
МЕТОДИКА ОЦЕНКИ ЭНЕРГОЭФФЕКТИВНОСТИ
ТЕПЛОТЕХНОЛОГИЧЕСКОГО ОБОРУДОВАНИЯ ПРИ
УПРАВЛЕНИИ СЛОЖНЫМИ ТЕХНОЛОГИЧЕСКИМИ
ОБЪЕКТАМИ 24

ИЖТИМОЙ ФАҲЛЛАР / СОЦИАЛЬНЫЕ НАУКИ

Masrur Nugmanovich Raximjonov
AL-FARG'ONIYNING FALAKIYOT
HAQIDAGI QARASHLARI.....28

Zarifa Ne'matovna Raxmonova
QADRIYATLAR VA EMOTSIONAL INTELLEKT O'ZARO
ALOQADORLIGINING IJTIMOY-PSIXOLOGIK JIHATLARI
(OTM talabalari misolida) 34

Достонжон Бекназар ўғли Тожиев
ТУРКИЙ ДАВЛАТЛАР ТАШКИЛОТИ: ТУРКИЯ
ВА ЎЗБЕКИСТОН ЎРТАСИДАГИ ДИПЛОМАТИК
АЛОҚАЛАРНИНГ ЯНГИ БОСҚИЧИ 40

Dostonbek Tilovmurodov
GENDER EQUALITY AND ISSUES IN TOUR OPERATING
ORGANIZATIONS: A CASE STUDY ON GENDER AS WORK
FROM SAMARKAND, UZBEKISTAN 46

Maryambibi Djumaniyazovna Abdullayeva
KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI O'QUVCHILARNI
SO'ZLASHISHGA DOIR IJTIMOY ME'YORLAR BILAN
TANISHTIRISH 52

**Муминжон Исохонович Хужаев,
Мавлуда Каримжановна Раҳимшиқова**
АХМАД ЗАКИ ВАЛИДИЙНИНГ ТУРКИЙ ХАЛҚЛАР
МЕРОСИГА ОИД МАЪЛУМОТЛАРИ 57

Мирзачаев Адҳамжон Асқаржанович
ЁШЛАР МАЪНАВИЙ- АХЛОҚИЙ ДУНЁҚАРАШИНИ
ЮКСАЛТИРИШДА ИСЛОМ МАДАНИЯТИНИНГ ЎЗИГА
ХОСЛИГИ 62

ИҚТИСОДИЁТ ВА ТУРИЗМ / ЭКОНОМИКА И ТУРИЗМ

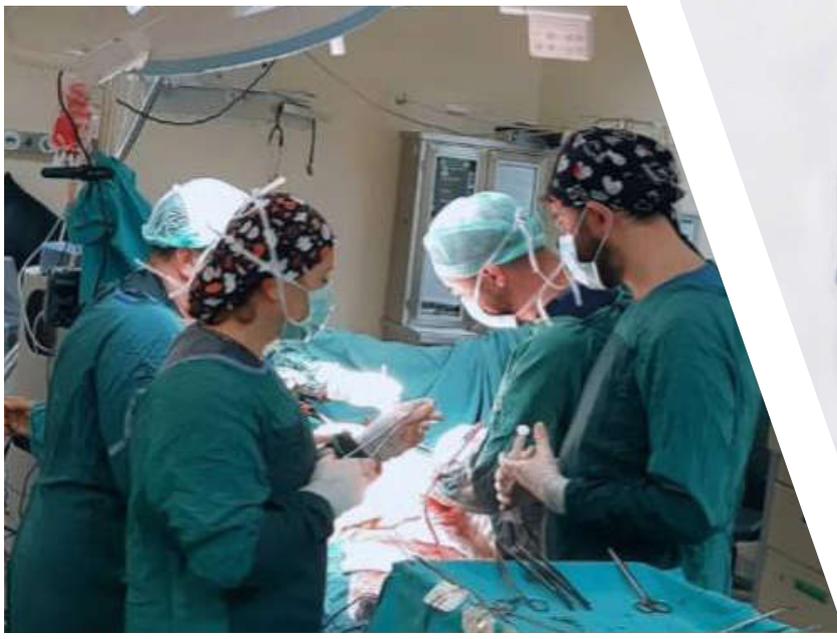
Абдуазим Муталов
ПРОБЛЕМЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ НАЛОГА НА
ИМУЩЕСТВО ФИЗИЧЕСКИХ ЛИЦ 66

Doniyor Raximovich Tilloyev
O'ZBEKISTON VA XORIJIY MAMLAKATLARDA VOQELIK
SARGUZASH TURIZMINI TASHKIL ETISHNING O'ZIGA
XOSLIGI VA ZAMONAVIY BOSQICHI 73

**Ҳасан Пирназарович Абулқосимов
Сайёра Ҳамидуллаева Азизова**
ЎЗБЕКИСТОНДА МЕҲНАТ БОЗОРИНИ РИВОЖЛАНИШ
ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ 76

ALFRAGAN
UNIVERSITY

УДК: 32(575.1)

ТУРКИЙ ДАВЛАТЛАР ТАШКИЛОТИ: ТУРКИЯ ВА ЎЗБЕКИСТОН ЎРТАСИДАГИ ДИПЛОМАТИК АЛОҚАЛАРНИНГ ЯНГИ БОСҚИЧИ

Организация турецких государств:
НОВЫЙ УРОВЕНЬ ДИПЛОМАТИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ
МЕЖДУ ТУРЦИЕЙ И УЗБЕКИСТАНОМ

Organization of turkish states:
A NEW LEVEL OF DIPLOMATIC RELATIONS
BETWEEN TURKEY AND UZBEKISTAN

Достонжон Бекназар ўғли Тожиев¹

Аннотация

Ушбу мақолада Туркий давлатлар ташкилотининг тенг ҳуқуқли аъзолари бўлган Ўзбекистон ва Туркия Республикаларининг ўзаро дипломатик алоқалари тарихи, ҳамкорлик келишувлари ва дастлаб Туркий тил-ли давлатлар ҳамкорлик кенгашидаги сўнгра Туркий давлатлар ташкилоти доирасидаги фаолиятларига доир маълумотлар ҳамда минтақа ривожидagi ўзаро келишувлар тўғрисида фикрлар келтириб ўтилган. Асосий мақсад сифатида Туркий давлатлар ўртасидаги янги интеграцион жараёнларни кенгроқ ёритишга ҳаракат қилинган. Ўзаро ҳамкорлик алоқаларининг ривожидa ижтимоий, иқтисодий, маданий, илмий ва сиёсий ҳамкорликларнинг натижалари баён этилган.

¹ Ижтимоий фанлар кафедраси ўқитувчиси, Alfraganus university, Тошкент, Ўзбекистон. Почта: dostonjontojiev26@gmail.com, ORCID: 0009-0009-1614-802X

Аннотация

В данной статье история взаимных дипломатических отношений между Республиками Узбекистан и Турцией, являющимися равноправными членами Организации тюркоязычных государств, договоры о сотрудничестве и информация об их деятельности сначала в Совете сотрудничества тюркоязычных государств, а затем в рамках Организации тюркских государств, а также представлены мнения о взаимных договоренностях по развитию региона. В качестве основной цели предпринята попытка освещения новых интеграционных процессов между тюркскими странами. Результаты социального, экономического, культурного, научного и политического сотрудничества отражены в развитии отношений взаимного сотрудничества.

Abstract

In this article, the history of mutual diplomatic relations between the Republics of Uzbekistan and Turkey, which are equal members of the Organization of Turkic States, cooperation agreements and information on their activities first in the Cooperation Council of Turkic-speaking States and then within the framework of the Organization of Turkic States, as well as opinions on mutual agreements on the development of the region are presented. As the main goal, an attempt was made to cover the new integration processes between the Turkic countries. The results of social, economic, cultural, scientific and political cooperation are described in the development of mutual cooperation relations.

Калит сўзлар: Туркия, Ўзбекистон, Ислам Каримов, Шавкат Мирзиёев, Ражаб Тоййип Эрдоган, Туркий тилли давлатлар ҳамкорлик кенгаши, глобализация, Чўлпон ота саммити, Боку саммити, Марказий Осиё.

Ключевые слова: Турция, Узбекистан, Ислам Каримов, Шавкат Мирзиёев, Реджеп Таййип Эрдоган, Совет сотрудничества тюркоязычных государств, глобализация, Чолпон-Атинский саммит, Бакинский саммит, Центральная Азия.

Keywords: Turkey, Uzbekistan, Islam Karimov, Shavkat Mirziyoev, Rejep Tayyip Erdogan, Cooperation Council of Turkic Speaking States, globalization, Cholpon-Ata Summit, Baku Summit, Central Asia.

Кириш.

XXI асрнинг дастлабки йигирма йилидаёқ бутун дунёда глобализациялашув тезлашиб кетди. Барча соҳалар кенг қамровли ўзгаришларга учради. Бутунжаҳон иқтисодий, сиёсий, маданий интеграция ва унификация (ўзаро бир-бирига яқинлашув жараёнлари) жараёнига кириб бормоқда. Ишлаб чиқаришда янги нанотехнологияларнинг жорий этилиши ва роботлар меҳнатидан фойдаланиш бошланди ҳамда инсоннинг космосга чиқишига ҳам деярли тўсиқ қолмади. Бу давр ўзининг халқаро меҳнат тақсимоли, капитал, ишчи кучи ва ишлаш чиқариш ресурсларининг эркин ҳаракатлари, қонунчилик, иқтисодий ва технологик жараёнларнинг стандартлашиши, шу қаторда, турли минтақалардаги мамлакатларнинг маданиятлари қўшилиш ҳамда яқинлашувининг олдинги даврларга нисбатан фарқли кўриниши асосий хусусиятлар сифатида эътироф этилмоқда. Жумладан, глобаллашув жараёнидан Марказий Осиё ҳам четда қолган эмас. Айни даврда туркий тилли мамлакатларнинг янада яқинлашуви тезлашиб бормоқда. Бу ҳолат туркий дунё учун қувонарли ҳамда узоқ кутилган тарихий-сиёсий воқеяликдир.

Ўзбекистон Республикасининг Туркия Республикаси билан ўзаро иқтисодий-ижтимоий ҳамкорлиги ўтган йиллар давомида ривожланиб борди. Собиқ Иттифоқ кулаб, янги республикалар шаклланаётган ва бу давлатларнинг жаҳон ҳамжамияти билан интеграцияси энди бошланган бир

даврда Туркия Республикаси Ўзбекистоннинг суверен давлат сифатидаги мустақиллигини биринчи бўлиб тан олди. Ўзбекистон учун Яқин ва Ўрта Шарқ мамлакатларининг ҳар томонлама – ҳам тарихий, ҳам диний, ҳам урф-одату анъаналари ва тил-маданият жиҳатидан бир қадар яқинлиги бор.

Материал ва метод.

Туркия 1991 йилда ўзининг иттифоқчиларини Ўзбекистонни тан олишга жуда фаол даъват этган эди. Глобаллашаётган дунёда давлатлар ва жамиятлар яшовчанлигини таъминлашнинг асосий шарти шуки, кучлар ва имкониятларни бирлаштириш керак бўлади. Ишончли бирлашув, иттифоқлар замирида эса, яқин ёки айни ўзликлар туради [1]. Туркия ва Ўзбекистоннинг тарихан бир-бири билан кўплаб умумий жиҳатларга эгаллиги, тил ва маданият яқинлиги ҳам бу жараёнда илк истиқболли қадамларнинг ташланишига туртки вазифасини ўтади.

Сиёсат – бу жамиятни қандай қонунлар асосида бошқаришни аниқлаш жараёнидир. Сиёсат оддий сабабга кўра институтлар билан алоқадор: мамлакатнинг иқтисодий тараққиёти учун инклюзив институтлар (аҳолининг жамият манфаати учун жавлат бошқарувида иштирок этишига ёрдам беради. Улар майда гуруҳларнинг ресурсларни бутун жамият зарарига (сайлов институти, суд ҳокимияти мустақиллиги кабилар) ўз фойдаси

учун қайта тақсимлашига йўл қўймайди) яхшироқ бўлгани ҳолда, айрим шахслар ёки гуруҳлар учун экстрактив институтлар (давлат элитасига мамлакатнинг қолган аҳолисини ўз манфаати йўлида эксплуатация қилишга (масалан, ҳоқимиятни меросий қолдириш, жамиятдаги табақаланишни ошириб юбориш, лоббизм каби) имкон беради. Бундай институтлар, қоида тариқасида “тепадан пастига” қилиб яратилади ва уларнинг барқарорлигини ҳукмрон “синф” қўллаб-қувватлайди) яхшироқ бўлиши мумкин [2]. XX асрнинг сўнгги ўн йиллигида тарихан қардош бўлган мамлакатлар ўзаро яқин ҳамкорлик алоқаларини ўрнатдилар. Инклюзив бошқарувни устун билган ҳукуматлар ҳар томонлама яқинлашиш, ўртадаги тўсиқларни олиб ташлаш йўлидан боришга ҳаракат қилди. Ўзбекистон мустақилликнинг дастлабки кунларидан бошлаб пухта ўйланган ҳаракатларни амалга оширишга интилди, ташқи сиёсатда ҳам энг аввало ўзига ҳар томонлама яқин бўлган мамлакатлар билан параллел тарзда кучли иқтисодиётга эга бўлган ривожланган давлатлар билан изчил сиёсат юритишнинг бош анъанасига айлантира олди.

Икки мамлакат ўртасидаги илк ҳамкорликнинг бошланиш тарихи ҳам самарали бўлди. Ўзбекистоннинг давлат суверенитетини илк тан олган мамлакат – Туркия Республикасига 1991 йил 16–19 – декабрь кунларида Биринчи президент Ислам Каримов бошчилигидаги делегация йўл олди. Ушбу расмий ташриф давомида Туркия президенти Турғут Ўзол, бош вазир Сулаймон Демирэл ва бошқа раҳбарлар, ишбилармонлар билан амалий учрашувлар, суҳбатлар бўлиб ўтган эди. Илк давлат ташрифи доирасида давлат раҳбарлари давлатлараро муносабатларнинг асослари ва мақсадлари

тўғрисида шартнома, консуллик ваколатхоналарини айирбошлаш тўғрисида Протокол, иқтисодий ва савдо соҳасидаги ҳамкорлик тўғрисида битим, маданият, фан, таълим, соғлиқни сақлаш, спорт ва туризм соҳасидаги ўзаро ҳамкорлик тўғрисидаги битим, транспорт ва коммуникациялар соҳасидаги ҳамкорлик тўғрисидаги битим, ахборот айирбошлаш, телевидение ва радио эшиттириш бўйича ҳамкорлик қилиш ҳақида протоколлар ва бошқа қатор ҳужжатлар расман имзоланганди [3].

Бу жараёнлар ўзаро қадриятларга асосланган ҳамкорликнинг тикланиши, бошланган кенг қўламли ишларнинг бундан кейин ҳам тўхтовсиз давом эттирилишига пойдевор бўлди. Юсак даражадаги ташрифлардан кўзланган бош мақсад ҳам аслида тарихан қардош мамлакатларнинг глобаллашадиган дунёда бир-бирини қўллаши, ҳар қандай вазиятда ҳам ўзаро ёрдамни аямаслик, ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан тажриба алишиш эди.

Илк ташланган қадамлар бесамар кетмади. Кейинги йилларда икки ўртадаги муносабатлар илиқлашиб, ривожланиб, янги босқичга чиқиб борди. 1992 йилнинг апрелида Тошкентда Туркия элчихонаси, 1993 йилнинг январида Анқарада Ўзбекистон элчихонаси расмий фаолиятини бошлади. Истанбулда эса Ўзбекистон Республикасининг Бош консулхонаси очилиб, фаолият юрита бошлади [4].

Ўзбекистон Республикаси Биринчи президенти И.Каримов бмр неча маротаба расмий ташрифлар билан Туркияга сафарлар уюштирди. 1998 йил октябрида Туркия Республикасининг 75 йиллигига бағишланган расмий тантаналарда ҳам иштирок этди. Яна бир қувонарли ҳолат, Туркиянинг ўтган даврдаги барча президент ва ҳукумат раҳбарлари – Турғут Ўзол, Сулаймон Демирэл, Тансу Чиллер,

Месут Йилмазар, Аҳмет Сезер, Ражаб Тоййип Эрдоған – бир неча бора Ўзбекистонда расмий давлат ташрифлари доирасида меҳмон бўлишган. Ўзаро тил, дин ва маданият яқинлиги икки ўртадаги ҳамкорликнинг ўсиб боришида доимий замин ҳозирлаган. Туркия ва Ўзбекистон ўртасида имзоланган “Абадий дўстлик ва ҳамкорлик тўғрисида”ги шартнома ҳам бугунги кунда юксак аҳамиятини сақлаб келмоқда. Ўзбекистон ва Туркияни боғлаб турувчи бу нафақат айна ўзликлар ҳисобланади, балки тарихий бирлик ҳамдир [5].

Унутмаслик керак-ки, Туркиянинг иқтисодий-сиёсий алоқалари фақат Ўзбекистон билан чегараланмаган. Дипломатик алоқаларнинг ривожидан давомида Марказий Осиёнинг бошқа мамлакатлари ва тил яқинлиги бўлган Озарбойжон билан ўзаро ҳамкорликнинг юқори босқичи бўлган Туркий тилли давлатлар ҳамкорлик кенгашининг ҳам тузилишига эришилган. Бу давлатларнинг тил, дин, маданият ва тарихан яқинлиги уларнинг бир ташкилот байроғи остида бирлашишига ҳамда ҳар томонлама шериклик ёрдами беришга шай эканлигини кўрсатди. Тарихан олиб қараганда, 1992 йилдан бошлаб, туркий тилли давлат раҳбарларининг саммитлари ўтказила бошланганди. Мазкур давлатлар раҳбарлари ташаббуси билан 1993 йилда Туркий тилли халқлар маданияти ташкилоти (ТуркСой) таъсис этилди [6]. Туркий тилли давлатлар ҳамкорлигида ТуркПА (Туркий тилли давлатлар парламентар ассамблеяси) Туркий маданият ва мерос жамғармаси, илмий тадқиқотлар учун мўлжалланган Туркий академия сингари қатор таркибий тузилмалар фаолият кўрсатиб келган эди [7].

Мунозара.

Ушбу ташкилот Туркий тилли давлатлар ҳамкорлик кенгаши сифатида илк бора бу ташкилот 2009 йил 3 октябрда Озарбойжоннинг Нахичеван шаҳрида тузилган эди [8]. Дастлаб бу кенгашнинг асосчилари ва тўлақонли аъзолари Туркия, Озарбойжон, Қозоғистон ва Қирғизистон мамлакатлари эди. Дастлабки даврда бу ҳамкорликда фаол бўлган Ўзбекистон янги аср бошидан ушбу расмий ташкилотда деярли иштирок этмаган.

Бу халқаро ташкилотнинг асосий мақсади аъзо мамлакатлар ўртасида азалий қардошлиқни мустаҳкамлаш баробарида жаҳон ва минтақавий муаммолар бўйича сиёсий маслаҳатлашувларни кучайтириш, иқтисодий ва техникавий ҳамкорликни, илм-фан, санъат ва маданият соҳасида ҳамда Туркий тилли дунёнинг моддий ва маънавий маданиятини асраш ва янада ривожлантириш борасида ҳамкорликни юқори савияга кўтаришдан иборат бўлди.

Ўзбекистон биринчи маъмурият даврида ташқи дунёдан деярли ихоталанган ҳолда иқтисодий ривожланишни ўз кучи асосида амалга оширишга ҳаракат қилди. Лекин тадқиқотчилар фикрига кўра бу йўл ўзини оқламади. Биринчи президент И.Каримов янги аср бошида геосиёсий майдонда

“ёпиқлик”ка интилиши сабабидан қардош давлатлар билан ҳам алоқаларда масофа сақлашга интилди. Бир томондан ушбу “эҳтиёткорлик” тўғри ҳам эди. Марказий Осиёнинг тобора шимолда Россия, Шарқда эса Хитой таъсирига тушиб қолиш эҳтимоли ошиб бораётган бу глобализация даврида ҳар томонлама чеклов қўйиш маълум вақт давомида тўғридир. Бироқ бу жараён қанчалик узоқ чўзилса якуни мамлакатнинг ҳар тарафлама ривожланишида тўсиқ бўлиши аниқ. Ўзбекистоннинг Иккинчи маъмурияти эса, барча тарафлар билан имкон қадар ишончли, геосиёсий зўриқишлардан холи ёки бундай зўриқишларга урғу бермаган ҳолда геоиқтисодий муносабатларни жадал ривожлантириш йўлини танлади [1]. Ўтган 6 йиллик даврда Президент Шавкат Мирзиёев Шимол ва Шарқ билан ҳар тарафлама ҳамкорлик алоқаларини мустаҳкамлаш баробарида Марказий Осиёдаги ўз қўшнилари билан ҳам ўтган даврларда юзага келган барча “совуқлик”ларни бартараф этишга эришди. Ғарб билан эса муносабатлар ўзининг юқори чўққисига чиқиб бормоқда. Ташқи сиёсатда пухта-пишиқ режаларнинг бош мақсадга айлантирилиши Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамиятига муаммосиз, эркин интеграциялашувига сабаб бўлмоқда.

Бугун Ўзбекистоннинг геосиёсий, хавфсизлик борасидаги муносабатларини тақсимлаш, жумладан, Туркия мисолида ишончли ҳамкор ва норасмий ёки расмий иттифоқчи шакллантириш вазифаси турибди. Бунда ташқи кучларнинг таъсиридан эҳтиёт бўлиш, ўзининг геосиёсий позициясини бой бермаслик ва тўғри танланган йўлдан қайтмаслик каби вазифалар ўз ижросини кутади [9]. Жаҳон майдонида ҳар бир мамлакатнинг мақоми унинг геосиёсий ўрни билан бевосита боғлиқ.

Президент Шавкат Мирзиёевнинг кенг кўламли, фаол ва самарали олиб борган ташқи сиёсати қардош мамлакатлар билан муносабатларни мустаҳкамлай олди. Туркия Жумҳурияти Президенти Ражаб Тоййип Эрдоған 2018 йилда Тошкентга расмий ташрифи давомида Туркий Кенгашга Ўзбекистоннинг ҳам аъзо бўлишини ва Қирғизистондаги саммитга таклиф этгани аҳамиятли воқеълик бўлганди. Яна бир муҳим жиҳати, 2018 йилнинг 3 сентябрида Қирғизистон Республикасининг Чўлпон ота шаҳрида бўлиб ўтган Туркий тилли давлатлар ҳамкорлик кенгашининг олтинчи саммитида Ўзбекистон Республикасининг Президенти Шавкат Мирзиёев ҳам мамлакатимиз номидан илк мартаба иштирок этгани бўлди. Ушбу саммитда Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев ва Венгрия Республикаси Бош вазири Виктор Орбан анжуманда фахрий меҳмон сифатида қатнашган бўлсаларда, Ўзбекистоннинг расмий аъзо мақомини олиш жараёнига тамал тоши қўйилди. Давлатимиз раҳбари саммитда сўзлаган нутқда халқларимизни ўзаро ўхшаш тил, муштарак маънавий-маданий қадриятлар ва мустақил ҳамкорлик ришталари бир-бирига боғлаб келаётгани, бугунги кунда Кенгашнинг сиёсий кун тартибида ҳеч бир муаммо ёки келишмовчилик мавжуд эмаслигини қайд этди. Бу

жараён Ўзбекистонни Туркий тилли давлатлар ҳамкорлик кенгашига янада яқинлаштириши баробарида тили ва дини бир қардош мамлакатлар билан ҳамкорлик алоқаларини ҳам мустаҳкамлаш учун пойдевор вазифасини ўтаб берди [10].

Туркий тилли давлатларнинг ўзаро яқин ҳамкорлиги уларнинг сиёсий ва иқтисодий ҳаётлари ривожда ҳам кўриниш бермоқда. Биргина 2017 йилда Ўзбекистоннинг Туркий тилли давлатлар ҳамкорлик кенгашига аъзо давлатлар билан ўзаро савдо ҳажми 40 фоиздан зиёдга ўсган. Бу ҳали Ўзбекистон ушбу ташкилотга аъзо бўлмаган даврдаги статистика, холос. 2018 йил сўнгида эса Ўзбекистон ушбу ташкилотнинг расмий аъзосига айланишига бир қадам қолган даврда ўзаро савдо-иқтисодий ҳажм аввалги йилгидан икки баробарга ошгани эътироф этилганди [11]. Бундан ташқари Туркияда 2018 йил маълумотларига кўра, ўттиз мингдан зиёд қонуний мақомдаги ўзбекистонликлар иш ва ўқиш билан бандлар.

Озарбойжон ва Туркия билан ҳам мамлакатлар ўртасидаги иқтисодий-ижтимоий ҳамкорлик алоқалари 2018 йилга қадар юқори даражада бўлмаса-да давом этиб келаётган эди. Президент Ш.Мирзиёев ҳокимиятга келган дастлабки даврданоқ ташқи сиёсат масалаларини мутлақ қайтадан кўриб чиқди. Кейинги йилларда мазкур давлатлар билан алоқалар тобора мустаҳкамланиб борди. Олий ва юқори даражадаги икки томонлама ташрифлар амалга оширилди. 2019 йилнинг 15-16 октябрида Озарбойжонда Туркий тилли давлатлар ҳамкорлик кенгашининг еттинчи саммити бўлиб ўтди. Боку саммити Ўзбекистонни Туркий Кенгашнинг тенг ва тўла ҳуқуқли аъзоси сифатида ташкилотга қўшилишини таъминлади. “Туркий тилли давлатлар ҳамкорлик Кенгашини тузиш тўғрисидаги Нахичеван Битимини ратификация қилиш ҳақида”ги Ўзбекистон Республикаси қонуни 2019 йил 14 сентябрь кунини Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёев томонидан томонидан Олий Мажлис Сенатининг йигирма иккинчи ялпи мажлисида маъқулланган ва имзоланганди. Бу жараён 2019 йилга қадар давом этган ўзаро ҳамкорлик алоқаларининг янги даврини бошлаб берди. Бошланганда ҳам шиддатли тарзда ўсиш, ҳар томонлама алоқаларнинг мустаҳкамланиши, Туркий дунёнинг азалий бирлигини қайта тикланиши (2021 йилги Истанбул саммитида Ўзбекистон Президенти Туркманистонга Туркий Давлатлар Ташкилотининг кузатувчиси мақоми берилганлигини қўллаб-қувватлади) сифатида жаҳон ҳамжамияти кўз ўнгида ташкилотнинг нуфузини оширди.

Ўзбекистоннинг ўтган беш йилдаги даври ўзини олдинги йилларга нисбатан қайта тиклаш, ёпилган эшикларни очиш, ҳамма томонлама ўзига дўст-ҳамкорлар излаш, ривожланган давлатлар тажрибасидан самарали фойдаланиш учун салоҳиятли кадрлар етиштиришга бор эътиборини қаратиш даври бўлди, десак муболаға бўлмайди.

Бугунги Туркия ишлаб чиқариши билан бир қаторда ҳарбий салоҳияти ҳам анчайин ўсган

мамлакат (бу Озарбойжон-Арманистон урушида яққол намоён бўлди). Ана шундай қудратли давлат билан ҳамкорлик қилиш мамлакатимизнинг миллий манфаатларига тўлиқ мос тушади. Ўз навбатида, Ўзбекистон ҳам Туркия ташқи сиёсатида муҳим ўрин тутаяди. Мамлакатимиз бугунги кунда Туркиянинг Марказий Осиёдаги энг асосий шерикларидан бири ҳисобланади. Ўзбекистоннинг улкан бозори, тобора либераллашиб бораётган иқтисодиёти, қулай инвестициявий муҳити, тарихий шаҳарлари, муқаддас диний қадамжолари Туркияда катта қизиқиш уйғотмоқда. Демак, ҳамкорликни мустаҳкамлашдан ҳар икки томон ҳам манфаатдор бўлиб, бу эса ўзаро муносабатларнинг истиқболи порлоқ эканлигидан далolat беради [12]. Юксалиш сари ташланган эзгу қадамлар келажак учун самарасини беришни бошлайди. Мустақил ташқи сиёсатда ҳар томонлама ҳамкор, керак бўлса стратегик шерик бўла оладиган дўст-мамлакат бугун барча давлатларга табиий эҳтиёжлар каби зарур. Ҳозирда Ўзбекистоннинг олиб бораётган ташқи сиёсатдаги фаоллиги, халқаро муносабатларда муносиб позицияга эгаллиги ҳам халқаро майдонда мамлакатимизнинг нуфузини ошишида самарали ҳаракатларнинг натижасидир.

Хулоса.

Жаҳон мамлакатларида сиёсий-иқтисодий, маданий-ижтимоий жабҳаларда интеграция ва глобаллашув жараёнлари кучайиб бораётган бир даврда дунё мамлакатларининг асосий ривожланиш тенденция ҳамда йўналишларини аниқлаб олиш муҳим аҳамият касб этади. Жаҳон сиёсати ва иқтисодиётида интеграцион жараёнларнинг ривожланиш аломатлари ўзгариб бораётган бир даврда Ўзбекистон Республикаси ҳам жаҳон ҳамжамиятига чуқур интеграциялашиб, ушбу мамлакатлар билан ижтимоий-иқтисодий, сиёсий ва маданий соҳалардаги муносабатларини тобора кенгайтириб бориш ҳаракатини жадаллаштирган.

Жаҳоннинг йирик интеграцион марказлари, шу қаторда, амалда мамлакатимизнинг азалий ҳамкорлари бўлган давлатлар ривожланишининг ижобий ва салбий томонларини ўрганишдаги ёндашувлар республикамиз иқтисодиётида, сиёсий-ижтимоий алоқаларида муҳим аҳамиятга эга бўлиб бормоқда. Бугунги кунда Туркий давлатлар ташкилоти билан Ўзбекистон Республикасининг ўзаро ҳамкорлик алоқалари ҳам юқори босқичли ривожланишга ўтди. Ушбу ташкилотнинг барча аъзо давлатлари ўзаро қардош халқлар сифатида азалий дўстлик алоқаларини янада юқори поғонага кўтариш стратегиялари минтақа ва жаҳонда тинчлик, барқарорлик ҳамда ҳамкорликни таъминлаш йўлида муҳим аҳамият касб этишини дунё афкор оммасига намоён этиб келмоқдалар.

Adabiyotlar:

1. <https://www.bbc.com/uzbek/uzbekistan-59259663>
2. Ажёмўғли Д., Робинсон Ж.А. Мамлакатлар таназзули сабаблари: қудрат, фаровонлик ва камбағаллик манбалари. Тошкент: *Nihol*, 2021. – Б. 122.
3. Ўзбекистоннинг энг янги тарихи (фан доктори илмий даражасига талабгорлар учун ўқув қўлланма). Муаллифлар: Қ.Э.Эргашев, А.Т.Замонов, А.Т.Замонов, Н.Т.Талипова, У.В.Ғафуров, Қ.Э.Эргашев, Р.Шамсутдинов, Э.З.Нуриддинов, Т.Х.Норқобилов, А.Х.Холов, А.Т.Сабиров. Тошкент – 2013. – С. 288.
4. Ўзбекистон Миллий энциклопедияси. Тошкент: Ўзбекистон, 2000–2005. Б. 327.
5. https://uz.wikipedia.org/wiki/O%CA%BBzbekiston_%E2%80%94_Turkiya_munosabatlari
6. <https://www.turkkon.org/tr/organizasyon-tarihcesi>
7. https://uz.wikipedia.org/wiki/Turkiya_davlatlar_tashkiloti
8. SPECIAL PUBLICATION – Turkic Council: 10th Anniversary of the Nakhchivan Agreement. Baku – 2019. – P. 49.
9. Назарова Г., Халилов Х. ва бошқ. Халқаро иқтисодий интеграция. Тошкент: Тафаккур, 2010. – С. 69.
10. <https://uza.uz/uz/posts/turkiy-kengash-arorgo-ida-zbekiston-bayro-i-ilpiraydi-14-10-2019>
11. <https://president.uz/uz/2939>
12. Жўраев Қ. Ўзбекистон – Туркия: ҳамкорликнинг янги саҳифаси. <http://www.adolatgzt.uz/policy/munosabat1/4890> № 44, 2017.

UDK:338.481.482.486.048.4

GENDER EQUALITY AND ISSUES IN TOUR OPERATING ORGANIZATIONS:

A CASE STUDY ON GENDER AS WORK FROM SAMARKAND, UZBEKISTAN

ГЕНДЕРНОЕ РАВЕНСТВО И ПРОБЛЕМЫ В ТУРИСТИЧЕСКИХ ОРГАНИЗАЦИЯХ:
ПРИМЕР ГЕНДЕРНОЙ РАБОТЫ ИЗ САМАРКАНДА

TURIZM TASHKILOTLARIDAGI GENDER TENGLIGI VA MUAMOLLAR:
GENDER MASALASI SAMARQANDDA, ISH HAQIDA KEYS TADQIQI.

Dostonbek TILOVMURODOV ¹

Abstract:

Few past study has highlighted gendered labor challenges, issues and made recommendations for organizations to promote gender equality in the tourism and hospitality industries. Nevertheless, little is known about how academic research has been put into practice by travel organizations. Traditional values in many cultural locales may obstruct female's engagement as a staff in the tourist business and may represent an important role in the production and reproduction of gender discrimination. Gender equality is regarded as one of the key measures of socio-cultural sustainability in tourism destinations. As a result, interviews were used to assess the situation of women's equality is one of the key role in this study. Data were collected from different travel agencies at (Samarkand) Uzbekistan.

Аннотация:

Немногие прошлые исследования выдвигали на первый план гендерные трудовые проблемы, проблемы и давали рекомендации организациям по продвижению гендерного равенства в индустрии туризма и гостеприимства. Тем не менее мало что известно о том, как туристические организации применяют

¹ Ижтимоий фанлар кафедраси ўқитувчиси, Alfraganus university, Тошкент, Ўзбекистон. Почта: dostonjontojiyev26@gmail.com, ORCID: 0009-0009-1614-802X